ಎಂ. ಪಿ. ಮಹಾದೇವಯ್ಯ

ಕರ್ನಾಟಕ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪದೇ ಪದೇ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪದದ ಅರ್ಥವು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಇವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ 'ಆಟೋಕ್ರ್ಯಾಟ್' ಅಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಸರ್ವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದವರೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಅಧಿಕಾರವೇನು, ಇವರು ಯಾವ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಇವರ ಸ್ಥಾನಮಾನವೇನು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಖಚಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಇದು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾದ ಅಧಿಕಾರವೇ ಅಥವಾ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಇತ್ತೇ ಎಂಬುದನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಸಂಗತಿ. ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಪದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.[1] ಈ ಪದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷ ಎನ್ನುವ ಪದವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷ ಎಂದರೆ ರಾಜನಿಗೆ ಬಲು ಸಮೀಪವಾಗಿದ್ದು, ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಡಾ|| ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಅರ್ಥಮಾಡುತ್ತಾರೆ.[2] ಜೊತೆಗೆ ಈ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಸರ್ವನಾಯಕ, ಮಾನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ, ಮಾನೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯು ರಾಜನೊಡನೆ ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಸಂಜಾನ್ ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ದೊರೆಯನ್ನು ಕಾಣಲು ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸರದಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸರ್ವಾಧ್ಯಕ್ಷನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಅಳತೇಕರ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು.[3] ಶುಕ್ರನೀತಿ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸರ್ವದರ್ಶಿನ್ ಎಂಬ ಉಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸರ್ವಸ್ಯ ಅನುಷ್ಠಾತಾ, ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸಬಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದೂ ಅವರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.[4]

1. T. V. Mahalingam : South Indian Polity
2. Ibid., p. 60
3. A. S. Altekar : The Rashtrakutas and Their Times, p. 165
4. Indian Antiquary, Vol. IV, p. 24

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರವು ಪ್ರಧಾನಿಗೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ಪ್ರಧಾನಾಮಾತ್ಯ ಅಥವಾ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯೋ ಆಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಊಹೆ ಮಾಡಿ, ಒಂದಿಬ್ಬರು ಪ್ರಧಾನರನ್ನೂ ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಡೆರಟ್ ಅವರು ಈ ಪದವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ದಂಡನಾಯಕ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬಿರುದುಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.[5] ಹತ್ತಾರು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಅಗಾಧವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮತ್ತು ರಾಜರುಗಳ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಬಿರುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ದ್ಯೋತಕವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳನ್ನು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೇ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ದಂಡನಾಯಕ, ರಾಯದಂಡನಾಥ, ಪರಮವಿಶ್ವಾಸಿ, ಮಹಾಪಾಸಾಯಿತ, ಮಹಾಪ್ರಧಾನ, ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಮುಂತಾದ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ದೇವಗಿರಿಯ ಸೇವುಣರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ ಡಾ|| ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಯವರು, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ಹಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತನಾಗಿರುವನೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ.[6] ಅಂದರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರುವ ಇಲ್ಲವೇ ಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಹೊರಡಿಸುವ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯ ಪಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ದ್ರವ್ಯಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಯಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿಯೂ ಕಾಣಬರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನೂ ಅವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.[7] ಇದರಿಂದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ದ್ರವ್ಯಶಾಖೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತನಾದ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಅವರು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ದ್ರವ್ಯಶಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಂದರೆ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು. ಇವರು ಮಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ದ್ರವ್ಯಶಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.[8] ದ್ರವ್ಯಶಾಖೆಯ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಅಥವಾ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಸರಕಾರದ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯಶಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಪದದಿಂದ ಕರೆದಿರಬೇಕು.

ಡಾ|| ಪರಬ್ರಹ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಕಾಕತೀಯರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ರಾಜನ ನಿಯೋಗಿ (ಏಜೆಂಟ್) ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.[9] ಅಂದರೆ ರಾಜನ ಪರವಾಗಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಭಾರ ನಡೆಸುವವನು.

5. Duncan Derratt : The Hoysalas, p. 191
6. A. V. Narasimha Murthy : The Sevunas of Devagiri, p. 147
7. Ibid.
8. Dinakar Desai : Mahamandalesvaras under the Chalukyas of Kalyana, p. 331
9. P. V. Parabrahma Sastri : The Kakatiyas, p. 251

ಎಂಬುದೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಕಾಕತೀಯ ಗಣಪತಿ ದೇವರ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಂ ಶಾಸನವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ರಾಜನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಪೋಚಣ ಗಣಪಯನು, ಒಂದು ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವನು ರಾಜನ ನಿಯೋಗಿಯಾದುದರಿಂದ, ಅಂದರೆ ರಾಜನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದುದರಿಂದ, ಇವನಿಗೆ ಆಡಳಿತದ ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶ ಉಂಟು. ಪ್ರವೇಶ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ಹಕ್ಕೂ ಉಂಟು. ಆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇವನಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಎನ್. ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರು ಈ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ.[10] ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಕೇವಲ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರಿಗೆ ಈ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆಯುವವರು ಉನ್ನತ ದರ್ಜೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಪೋಚಿರಾಜುವಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಬಿರುದು ಇರುವುದು ಸಹಜವೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೂ ಏರದಿದ್ದ ಎಲ್ಲಯ್ಯರೆಡ್ಡಿ, ತಮ್ಮಯ್ಯ ಪೆರ್ಗಡೆ ಮುಂತಾದವರೂ ಕಾಕತೀಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯನಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪದದ ಉಲ್ಲೇಖ ಈ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಸಿಗುವುದೂ ಬಲುಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಹದಿನೆಂಟು–ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಠಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ. ಮಠವಾದರೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ. ದೇವಾಲಯವಾದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ದೇವಾಲಯದ ಪೂರ್ಣ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ. ಹೀಗೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಅವನ ಅಧಿಕಾರವೇನೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿ, ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು, ರಾಜನ ನಿಯೋಗಿ, ರಾಜನ ಪರವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವವನು, ಅವನೊಬ್ಬ ದ್ರವ್ಯಶಾಖೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಎನ್ನುವ ವಿವಿಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದನೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸಂಗತಿ.

10. Yazdani (Ed): Early History of the Deccan, p. 662